Для представлення на педагогічній виставці – 2020 р.

Тема «Особливості роботи з обдарованими дітьми у початковій школі»

Чугура Дарина Олександрівна
Вчитель початкових класів, спеціаліст

Запорізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 30 Запорізької міської ради Запорізької області

Директор: Чумаченко Олена Василівна
Адреса школи: вул. Парковий Бульвар, 4
тел.:2862709
Email: zoch30@ukr.net
Сайт: http://zosh30.at.ua

Номінація «Нова українська школа: освіта майбутнього» (секція «Початкова освіта»)

Провідна педагогічна ідея досвіду

Обдаровані діти — майбутній цвіт нації, її інтелектуальна еліта, гордість і честь України, її світовий авторитет. Одним з основних принципів роботи загальноосвітньої школи в контексті «Нової української школи» є розкриття в процесі навчання дитячої обдарованості. Тому під час навчального процесу і в позаурочний час треба розвивати здібності дитини, адже це було, є і буде актуальним.

Обґрунтування актуальності та перспективності досвіду

Епоха, що настала, епоха змін, інновацій, епоха інтелекту, диктує свої умови життя, висуває нові вимоги до людини. Якісно нові зміни в суспільстві переконують, що найбільшою цінністю є неповторна людська особистість з її нахилами, вподобаннями, обдаруваннями. То ж виявлення розумової обдарованості, спеціальних здібностей у дітей, їх розвиток і реалізація є однією з актуальних проблем на сучасному етапі розвитку педагогічної теорії та практики.

Одним із головних завдань реформування сучасної загальноосвітньої школи є виявлення та підтримка обдарованої молоді, розвиток інтелектуальних, творчих здібностей, формування навичок самостійного наукового пізнання, здатності до самореалізації у майбутньому професійному житті. Від того, наскільки повно та ефективно реалізуються потенційні можливості обдарованої особистості, залежать темпи і якість розвитку соціальних та економічних умов життя українського суспільства. Обдаровані діти в будь-якому суспільстві повинні розглядатися як інтелектуальний потенціал держави, вони мають бути в центрі спеціальних педагогічних, психологічних, соціальних програм.

Принциповою особливістю сучасних освітніх програм має стати створення умов, які сприяють розвитку ініціативності, пізнавальної активності, здатності до творчої самореалізації обдарованої молоді.

Науково-теоретична база досвіду

Питання обдарованості вивчалось і психологами, і педагогами як в Україні, так і в близькому і далекому зарубіжжі (В. Алфімов, М. Аксіньєва, О. Антонова, В. Давидов, Г. Гарднер, Дж. Гілфорд, Ю. Гільбух, О. Кульчицька, Н. Лейтес, Д. Маккоуч, В. Моляко, А. Матюшкін, О. Музика, Дж. Рензуллі, С.Л. Рубінштейн, Г. Тарасова, А. Торренс, К. Тейлор та ін.). Усі вони одностайні у думці, що обдарованим дітям необхідно надавати особливу підтримку і, перш за все, у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи.

Стисла анотація досвіду

На початку своєї роботи над цією темою я для себе розкрила два поняття: «обдарованість» та «обдарована дитина»; визначила особливості обдарованих дітей та охарактеризувала основні підходи до виявлення обдарованих дітей та забезпечення їх ефективного навчання. У цьому мені допомогли анкетування, тести які я проводила зі своїми учнями для виявлення в них обдарованості. Також, ми разом приймали участь у різноманітних конкурсах, іграх, олімпіадах, інтелектуальних ігор. Під час навчального процесу діти часто працювати у групах, працюючи над проектами та творчими завданнями. Усі ці компоненти допомогли мені на початку 1 класу визначити рівень обдарованості в учнів та їх розвивати.

Результативність впровадження досвіду

Під час роботи з обдарованими дітьми удосконалився освітній процес, учням надається ґрунтовні, міцні знання, які вони можуть застосовувати на практиці.Основною формою позакласної роботи є гуртки. Заняття в них доповнюють роботу на уроках і дають можливість задовольнити інтереси табажання учнів, що виходять за межі навчальної програми.Учні стали регулярно приймати участь в всеукраїнських олімпіадах від освітніх порталів, інтернет-конкурсах, кінофестивалях та стають переможцями. В позаурочний час діти відвідують позашкільні навчальні заклади і досягають великих успіхів під час конкурсів, змагань. Все це сприяє творчому розвиту дитини.Робота вчителя з обдарованими дітьми потребує змістовного та відповідального підбору методів. Форми навчання залежать від можливостей викладацького колективу, його здатності й уміння налагодити навчання.

Репрезентація досвіду

Посилання на матеріал

http://zosh30.at.ua

Особливості роботи з обдарованими дітьми у початковій школі

У роботі розглядаються питання застосування різних методів та прийомів роботи вчителя з обдарованими дітьми як засобу створення успішного навчального середовища у загальноосвітній школі з метою формування знань та вмінь учнів в умовах компетентісної освіти.

Ключові слова: обдарованість, обдарована дитина, особистісно-орієнтоване навчання, здібності загальні, здібності спеціальні, інтелект, моніторинг.

Постановка проблеми. Епоха, що настала, епоха змін, інновацій, епоха інтелекту, диктує свої умови життя, висуває нові вимоги до людини. Якісно нові зміни в суспільстві переконують, що найбільшою цінністю є неповторна людська особистість з її нахилами, вподобаннями, обдаруваннями. То ж виявлення розумової обдарованості, спеціальних здібностей у дітей, їх розвиток і реалізація є однією з актуальних проблем на сучасному етапі розвитку педагогічної теорії та практики.

Одним із головних завдань реформування сучасної загальноосвітньої школи є виявлення та підтримка обдарованої молоді, розвиток інтелектуальних, творчих здібностей, формування навичок самостійного наукового пізнання, здатності до самореалізації у майбутньому професійному житті. Від того, наскільки повно та ефективно реалізуються потенційні можливості обдарованої особистості, залежать темпи і якість розвитку соціальних та економічних умов життя українського суспільства. Обдаровані діти в будь-якому суспільстві повинні розглядатися як інтелектуальний потенціал держави, вони мають бути в центрі спеціальних педагогічних, психологічних, соціальних програм.

Принциповою особливістю сучасних освітніх програм має стати створення умов, які сприяють розвитку ініціативності, пізнавальної активності, здатності до творчої самореалізації обдарованої молоді.

Обдаровані діти — майбутній цвіт нації, її інтелектуальна еліта, гордість і честь України, її світовий авторитет. Недарма видатні діячі нашої держави надавали виняткового значення формуванню розумового потенціалу українського громадянства, вважаючи, що тільки еліта може просувати суспільство й державу до висот досконалості. У різні епохи український народ висував зі своїх рядів плеяди видатних людей. І наше завдання полягає в тому, щоб дбайливо ростити нові таланти, починаючи з їх найменших літ.

Проблема виховання обдарованої дитини існує стільки, скільки існує сама педагогіка. У певні періоди людської історії її диктувало прагнення панівної верхівки суспільства цілком нівелювати особистість, перетворити цілі народи на слухняних маріонеток. В інші епохи у плеканні неповторної індивідуальності вбачали сенс педагогічної діяльності, перспективу поступу держав і людства. Перебудовчі процеси в Україні обумовили нові тенденції розвитку освіти. Виникла нагальна потреба суспільства в творчих, діяльних і обдарованих, інтелектуально й духовно розвинених громадянах. На вістрі цих проблем і відбулася поява таких навчальних закладів як ліцеї, гімназії, коледжі, центром концентрації розвитку яких є творча особистість, обдарована дитина.

Але проблема роботи з обдарованими дітьми є актуальною і для звичайних загальноосвітніх закладів. Основним принципом роботи загальноосвітньої школи є розкриття в процесі навчання дитячої обдарованості. Упровадженню в життя цього принципу сприяє спільна діяльність практичного психолога, педагогів і батьків.

Аналіз останніх досліджень. Питання обдарованості вивчалось і психологами, і педагогами як в Україні, так і в близькому і далекому зарубіжжі (В. Алфімов, М.

Аксіньєва, О. Антонова, В. Давидов, Г. Гарднер, Дж. Гілфорд, Ю. Гільбух, О. Кульчицька, Н. Лейтес, Д. Маккоуч, В. Моляко, А. Матюшкін, О. Музика, Дж. Рензуллі, С.Л. Рубінштейн, Г. Тарасова, А. Торренс, К. Тейлор та ін.). Усі вони одностайні у думці, що обдарованим дітям необхідно надавати особливу підтримку і, перш за все, у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи.

Багато фахівців називають обдарованістю генетично обумовлений компонент здібностей. Цей генетично обумовлений дар в значній мірі визначає як кінцевий підсумок (результат розвитку), так і темп розвитку. Зовнішнє оточення, середовище й виховання або пригнічують його, або допомагають цьому дару розкритися.

Аналіз наукової літератури з психології показав, що дискусії щодо визначення поняття «обдарованість», його походження, структури обдарованості, її типології та інтеграційних компонентів, концептуальних підходів до інтерпретації поняття «обдарованість», з'ясування причин існування індивідуальних розходжень між людьми, факторів, які мають вплив на ці розходження, ще до сих пір триває не тільки в українському науковому суспільстві, але й в світовому науковому просторі.

Метою даної роботи є визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити соціально-педагогічні умови розвитку обдарованості школярів у загальноосвітньому закладі.

Виклад основного матеріалу роботи. Обдарована дитина – це дитина, яка виділяється серед своїх однолітків яскраво вираженими успіхами в досягненні результатів на якісно вищому рівні, який перевищує певний умовний «середній» рівень; при цьому важливо мати на увазі, що йдеться не про окремі, випадкові успіхи, а про систематичні, які взагалі притаманні певній діяльності дитини [1, 14]. А коли результати її діяльності будуть ще й оригінальними, то можна говорити саме про те, що генії народжуються не раз у сто років, а набагато частіше. Приблизно 2% людей мають досить високу обдарованість одразу у кількох сферах – саме їх називають геніальними. Талант – це висока обдарованість у чомусь одному: математика, музика, живопис. Таких людей понад 15%. Але скільком із них вдасться розвинути свої здібності – невідомо.

Чим раніше розпочати розвиток здібностей і талантів дитини, тим більше шансів на оптимальне їх розкриття.

Отже, обдарованість – це складне й багатогранне явище, однозначно охарактеризувати яке неможливо, тому й існує безліч підходів і визначень, що є результатом різних методологічних установок і думок, а отже — різного розуміння й різних, часом протилежних, уявлень.

Ознаки обдарованості – це ті особливості обдарованої дитини, які проявляються в його реальній діяльності та можуть бути оцінені на рівні спостереження за характером його дій. Ознаки явної (виявленої) обдарованості зафіксовані в її визначенні і пов'язані з високим рівнем виконання діяльності. На думку А. І. Савенкова, ознаки обдарованості охоплюють два аспекти поведінки обдарованої дитини: інструментальний і мотиваційний [2, 158]. *Інструментальний* – характеризує способи її діяльності. *Мотиваційний* – характеризує ставлення дитини до тієї чи іншої сторони дійсності, а також до своєї діяльності.

О. М. Матюшкін, розглядаючи обдарованість як загальну передумову творчого розвитку та становлення творчої особистості, виокремлює п'ять її структурних компонентів [3, 29]:

1. Переважна роль пізнавальної мотивації.

В обдарованих дітей домінування пізнавальної мотивації проявляється у формі дослідницької пошукової активності, високої сенситивності до визначення проблем і в низьких порогах чутливості до новизни стимулу, відкриття нового у звичайному. У

дітей, які не мають високого творчого потенціалу, розвиток ґрунтується на іншому типі мотивації — мотивації досягнення, що забезпечує лише той ступінь і спрямованість дослідницької активності, що сприяє задоволенню в основному прагматичних потреб, досягненню практичних цілей і завершується в міру задоволення потреби або завершення діяльності, у той час як дослідницька мотивація в обдарованої дитини ненаситна.

2. ***Дослідницька, творча активність***, що виражається у виявленні нового, у постановці й розв'язанні проблем: дослідницька активність обдарованої дитини до 3-5 років виражається в самостійній постановці питань і проблем щодо нового й невідомого. З 5-6 років основним структурним компонентом обдарованості та творчого розвитку стає проблемність. Вона забезпечує відкритість дитини новому, виражається в пошуку невідповідностей і протиріч, у самостійній постановці нових питань і проблем. Навіть невдача створює пізнавальну проблему. У 8-12 років процес дослідження проявляється у виявленні прихованих, не заданих явно елементів і відносин. Відкриття нового виражається в подоланні сформованих підходів до розв'язання проблеми.

3. Можливість досягнення оригінальних рішень, відмова від стандартних гіпотез.

4. Можливість прогнозування й передбачення. Процес розв'язання проблеми включає процес перетворень. Визначення проміжних цілей на шляху до виявлення невідомого становить стратегію пошуку. Пошук визначається мірою передбачення, антиципації, прогнозування оптимальності кожного наступного кроку розв'язання, прогнозування його наслідків.

5. Здатність до створення ідеальних еталонів, що забезпечують високі естетичні, моральні, інтелектуальні оцінки. На основі оцінки робиться вибір і приймаються рішення. Оцінка забезпечує можливість самодостатності, самоконтролю, упевненості в самому собі та своїх здібностях, своїх рішеннях, чим визначається самостійність, неконформність тощо.

Перелічені вище особистісні утворення, як стверджує автор, створюють єдину інтегральну структуру обдарованості, що проявляється на всіх рівнях інтелектуального розвитку.

Великий інтерес становить також концепція обдарованості Дж. Рензуллі [4, 81]. Він запропонував трикругову модель обдарованості, що включає:

- здібності, вищі за середні. При цьому високі інтелектуальні здібності є необхідною, але не достатньою умовою для високих досягнень;
- наполегливість, вольові зусилля (розумове зусилля);
- креативність, що виражається в оригінальних способах одержання продукту, в нових підходах до розв'язання проблеми, створенні оригінального продукту.

За В. С. Юркевичем, існує два основних типи за рівнем обдарованості [5, 59]:

1. *Особлива, виняткова обдарованість* - у дітей, для виявлення яких не потрібні ні тести, ні спеціальні спостереження. Цю обдарованість видно неозброєним оком. Саме ці діти найчастіше належать до групи ризику. У них є проблеми у спілкуванні, підвищена нервова збудженість.

2. *Звичайна обдарованість, або висока норма обдарованості.* Це теж обдаровані діти, але їхня обдарованість більш нормальна, звичайна. Це ті діти, яким поталанило спочатку - нормальні пологи, хороша сім'я, увага, любов матері. Дитина, як правило, не ходила до дитячого садка або пішла туди досить пізно і не надовго. Ці дві групи дітей навіть за зовнішнім виглядом дуже відрізняються. Якщо надзвичайно обдаровані діти часто менші на зріст і фізично слабші за своїх однолітків, то діти з групи «високої норми» здоровіші, навіть красивіші від своїх однолітків. Якщо надзвичайно обдаровані діти мають труднощі у спілкуванні, швидке випереджання однолітків не минає

безслідно для їхнього соціального та емоційного розвитку, то для іншої групи обдарованих дітей характерна лідерська позиція в дитячому колективі. Дещо гіперболізуючи відмінності між двома цими групами дітей, можна сказати: якщо перші — талановиті вигнанці суспільства, то другі — «улюбленці долі», мазунчики вчителів і суспільства.

Ще одна підстава для класифікації — відмінності за особливостями вікового розвитку. Важливу сторону обдарованості дітей та їхні психолого-педагогічні особливості розглядає в своїх дослідженнях М. С. Лейтес. Вивчаючи вікові передумови обдарованості, він розрізняє такі категорії дітей (див. схему 1.1.):

1. Діти, які відрізняються надзвичайно швидким темпом розумового розвитку, високим рівнем інтелекту взагалі, що особливо помітно в дошкільному й молодшому шкільному віці.

2. Діти зі звичайним рівнем інтелекту, які лідирують у певних видах занять. Ця категорія найчастіше зустрічається серед підлітків і старших школярів.

3. Діти, які не досягають помітних успіхів у навчанні або творчих заняттях, але відрізняються неабиякими, своєрідними проявами інтелекту (скажімо, надзвичайно розвинутою пам'яттю, уявою, спостережливістю). Їм притаманні властивості, які пізніше можуть стати професійно важливими й надати перевагу в певних умовах життя та діяльності [6].

Схема 1.1.

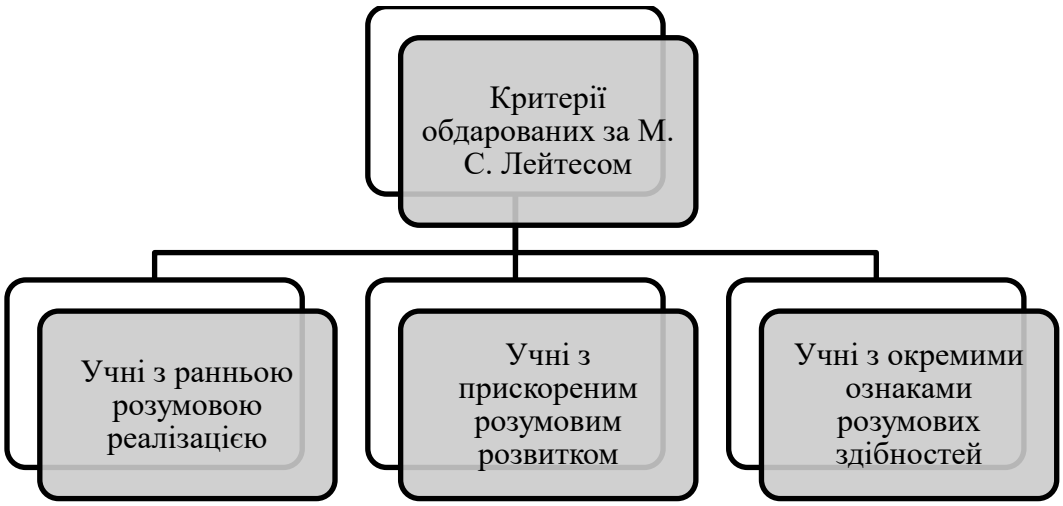

КРИТЕРІЇ ОБДАРОВАНИХ ЗА М. С. ЛЕЙТЕСОМ

Російський педагог Ю. Гільбух виділяє загальну (розумову) і спеціальну (художню, соціальну, спортивну) обдарованість. Кожен з типів охоплює по кілька видів обдарованості, а кожен вид тлумачиться як спеціальні здібності [1, 30].

Загальна обдарованість – це, можливо, той природний інтелектуальний й творчий потенціал, який закладений природою й може виявлятися в людини в будь-якому віці: в одних талант прокидається дуже рано, в інших він пробуджується в юнацькі або досить зрілі роки. Як правило, такі люди талановиті в багатьох сферах діяльності. Досить згадати Леонардо да Вінчі або Михайла Ломоносова, щоб переконатися в цьому. Спеціальні здібності обмеженіші, адже вони спрямовані специфічно - в певну галузь науки, мистецтва, техніки тощо.

Спеціально обдарована людина неначе ізолює себе від інших видів діяльності, концентруючи увагу і зосереджуючись у певному напрямі. Виявлення спеціальної обдарованості дуже часто спостерігається в дошкільному і шкільному віці у багатьох талановитих людей у музиці, спорті, мові, математиці тощо. Це прояви талановитості.

Психолого-педагогічна наука розрізняє шість сфер обдарованості дітей (див. схему 1.2.):

1. Інтелектуальна сфера. Саме цих учнів учителі називають «розумними», кмітливими, «світлими головами» й «надією школи». Ці школярі, як правило, мають глибокі знання, самостійно їх здобувають — самі читають складну літературу, навіть можуть критично поставитися до певних джерел. Учні цього типу обдарованості точно й глибоко аналізують навчальний матеріал, нерідко схильні до філософського осмислення матеріалу.

Пізнавальна потреба, яка є неодмінною характеристикою будь-якого типу обдарованості, саме в цих учнів виявляється найбільше. Як правило, цей тип обдарованості має стійку систему пізнавальних інтересів, простежується у розумових акселератів, «вундеркіндів».

Успішність інтелектуально обдарованих учнів не завжди збігається з рівнем їхніх здібностей: серед інтелектуалів є відмінники, трієчники і навіть двієчники. Тут усе визначає не тільки інтелект, а й ставлення до навчання, школи.

2. Сфера академічних досягнень. Для цього типу обдарованості теж характерний досить високий інтелект, однак на перший план виходять особливі здібності саме до навчання. Учні цього типу обдарованості насамперед уміють добре засвоювати матеріал, тобто навчатися. Особливості їхньої пізнавальної сфери (мислення, пам'яті, уваги), деякі особливості їхньої мотивації такі, що роблять навчання легким, приємним. Медалісти, учні, яких називають гордістю школи, найчастіше належать саме до цього типу обдарованості. Саме з цих учнів виростають справжні майстри своєї справи.

3.*Творчість.* Головна особливість цього типу обдарованості виявляється в нестандартності мислення, в особливому, часто несхожому на інші погляді на світ. Цей тип обдарованості дуже складно виявити в шкільній практиці, тому що стандартні шкільні програми не дають можливості цим дітям виявити себе.

До того ж, учителі часто не розуміють, а іноді й недолюблюють цих учнів, їхня підвищена незалежність у судженнях, зневага до умовностей (зокрема у побуті) та авторитетів створюють у вчителів у роботі з такими учнями великі проблеми.

Для того щоб побачити справжні творчі здібності цих дітей, їм потрібно пропонувати особливу діяльність, яка передбачає вияв їхньої самобутності, незвичайного бачення світу, — нестандартні теми творів, особливі творчі завдання чи дослідницькі проекти.

4. Спілкування. Така обдарованість характеризується здатністю розуміти інших людей, налагоджувати з ними конструктивні взаємини, керувати ними. Лідерська обдарованість, на думку багатьох дослідників, передбачає досить високий рівень інтелекту, однак поряд з цим необхідна й добре розвинута інтуїція, розуміння почуттів і потреб інших людей, здатність до співпереживання, в багатьох випадках у людей з цим типом обдарованості спостерігається й яскраве почуття гумору, яке допомагає їм подобатися іншим людям.

5. Сфера художньої діяльності. Цей вид обдарованості, як правило, виявляється у високих досягненнях у художній діяльності — музиці, танці, живописі, скульптурі, сценічній діяльності.

6. Рухова сфера. Популярна думка про занижені розумові здібності у спортсменів є необґрунтованою. Численні дослідження засвідчили, що у видатних спортсменів значно вищі від середніх інтелектуальні можливості — це стосується навіть таких, здавалося б, далеких від інтелекту видів спорту, як важка атлетика та футбол. Невипадково багато видатних спортсменів, залишивши спорт, стають письменниками (Юрій Власов), вдалими бізнесменами (Пеле), і талановитими педагогами (І. Родніна).

У кожного з цих типів власний стиль поведінки, свої потреби, свій емоційно-вольовий статус. Ось чому до кожного має бути індивідуальний підхід як у школі, позашкільному закладі, так і в сім'ї.

Схема 1.2.

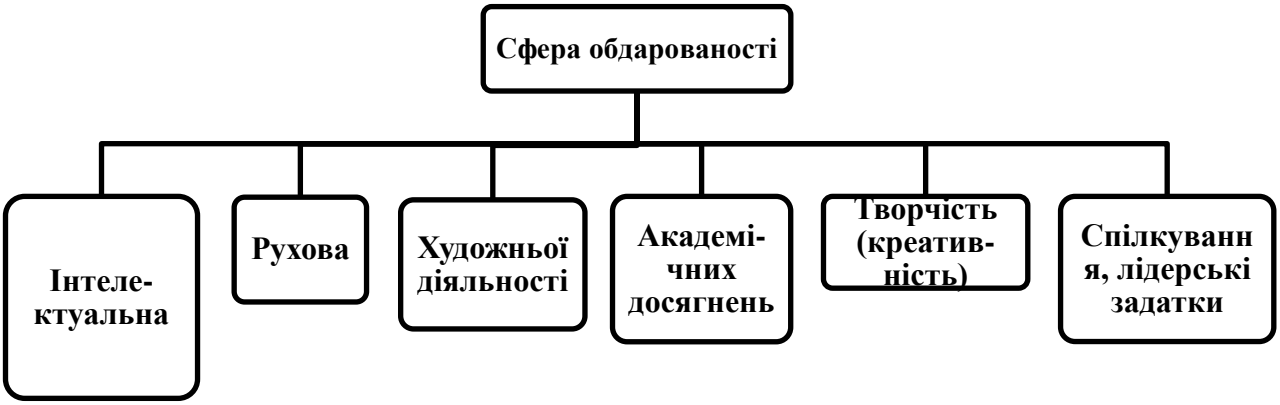

СФЕРИ ОБДАРОВАНОСТІ

Аналізуючи поняття обдарованість, дослідники розглядають його по-різному. Досить часто порушується питання про зв’язок обдарованості з інтелектом. Психологами визнано, що рівень, якісна своєрідність і характер розвитку обдарованості – це завжди результат складної взаємодії спадковості (природних задатків) і соціального середовища, опосередкованого діяльністю дитини (ігрового, навчального, трудового).

Не зважаючи на те, що в сучасній науці існує понад сто визначень поняття «обдарованість», досі не створено валідного і прогностичного тесту для виявлення цього явища. Це пояснюється постійною трансформацією самого поняття у зв’язку з розвитком суспільства, ускладненням його змісту, варіативністю критеріїв для його оцінки.

На тих, хто працює з дітьми, визначає обдарованість на ранніх її проявах, лежить велика відповідальність. Ця робота потребує не лише спеціальних знань, але й досконалого володіння сучасними діагностичними методиками. Пошук і виявлення обдарованих дітей передбачають визначення рівня обдарованості за певними методиками з обов’язковою участю практичних психологів, педагогів, батьків, використанням не тільки тестових методик, але й методів спостереження, опитувальників поведінки та аналізу продуктів діяльності вихованців.

Виявлення обдарованих дітей – тривалий процес, пов'язаний з аналізом розвитку конкретної дитини. Ефективна ідентифікація обдарованості за допомогою якої-небудь одноразової процедури тестування неможлива. Тому замість одномоментного *відбору* обдарованих дітей необхідно спрямовувати зусилля на поступовий, поетапний *пошук* обдарованих дітей у процесі їх навчання за спеціальними програмами (в системі додаткової освіти) або в процесі індивідуалізованої освіти (в умовах загальноосвітньої школи).

Дж. Гіллфорд, Б.М. Тєплов вважають, що обдарованість може бути виявлена тільки професійно підготовленими людьми, які спостерігають за такими основними параметрами:

- рівнем розвитку здібностей;
- потенційними можливостями в досягненні високих результатів і вже продемонстровані досягнення в одній або декількох галузях (інтелектуальній, академічній, художній та ін.) [7, 433 – 456].

З урахуванням вищесказаного можна сформулювати такі принципи виявлення обдарованих дітей:

1) комплексний характер оцінювання різних сторін поведінки і діяльності дитини, що дозволить використовувати різні джерела інформації і охопити якомога ширший спектр її здібностей;

2) тривалість ідентифікації (розгорнуте в часі спостереження за поведінкою даної дитини в різних ситуаціях);

3) аналіз її поведінки в тих сферах діяльності, які в максимальній мірі відповідають її схильностям та інтересам;

4) використання тренінгових методів, в рамках яких можна організовувати певні розвиваючі впливи, знімати типові для даної дитини психологічні "перешкоди" і т.п.;

5) підключення до оцінки обдарованої дитини експертів: фахівців вищої кваліфікації у відповідній предметній галузі діяльності;

6) оцінка ознак обдарованості дитини не тільки по відношенню до актуального рівня його психічного розвитку, але і з урахуванням зони найближчого розвитку;

7) переважна опора на екологічно валідні методи психодіагностики, що мають справу з оцінкою реальної поведінки дитини в реальній ситуації, таких як: аналіз продуктів діяльності, спостереження, бесіда, експертні оцінки вчителів і батьків, природний експеримент.

Проте спроби виявлення, а тим більше прогнозу розвитку обдарованості пов'язані зі значними труднощами. Використання окремих методів та методик діагностики обдарованості часто на дає бажаного результату. Тому Л. Слободянюк пропонує *комплексну психолого-педагогічну програму пошуку обдарованих дітей та молоді,* яка складається із семи послідовних етапів [8, 4 – 5].

І етап: необхідно провести низку заходів, спрямованих на:

- вивчення інтересів і початкового рівня розвитку дітей за допомогою анкетування вчителів-предметників, класних керівників, батьків;

- вивчення та аналіз результатів академічних досягнень учнів;

- виділення в окрему групу учнів-переможців (I, II, III місця) предметних олімпіад та конкурсу в Малій академії наук "Дослідник" районного, міського рівнів.

На цьому етапі визначається коло учнів, які відрізняються від однолітків здібностями та поведінкою.

ІІ етап: тестування дітей учителями. Педагоги повинні використовувати для пошуку та диференціації здібних, обдарованих, талановитих учнів тести, які складаються вчителями-предметниками та застосовуються для визначення рівня знань, вмінь з конкретних навчальних дисциплін.

ІІІ етап: визначення рівня загального розумового розвитку дітей за допомогою стандартизованих (державних) тестів здібностей та тестів загального розумового розвитку, що ґрунтуються на початковому матеріалі. На даному етапі оцінюються і ранжуються академічні досягнення учнів за державними нормами (спец. тести з математики, з української мови та ін).

ІV етап: використання *психологічних тестів*, спрямованих на виявлення індивідуальних якостей особистості учня. Оцінюються рівень розвитку пізнавальних процесів: пам'ять, тип мислення, увага, уява, сприймання, відчуття, мовлення. Визначаються типологічні властивості нервової системи, функціональної асиметрії великих півкуль, характерологічні якості особистості, встановлюються індивідуальні відмінності учня щодо вікових норм (як варіант такої діагностики особистості учня доцільно використовувати "Комплексну психодіагностику якостей особистості", яка представлена в працях професора Рибалки В.В.).

V етап: за результатами I – IV етапів здійснюється індивідуальне тестування *дітей з підвищеними розумовими здібностями.* Оцінюється і прогнозується рівень інтелектуальних, творчих, психомоторних здібностей та академічних досягнень учнів.

Використовуються адаптовані психологічні **тести інтелекту** (за вибором практичного психолога навчального закладу):

- Шкала Стан форд-Біне (1916, 1988);
- Тест Д Векслера, за допомогою якого можна визначити вербальний IQ та невербальний IQ;
- тест когнітивних здібностей Р.Торндайка і Е.Хаген;
- невербальний тест «Прогресивні матриці» Дж. Равена;
- тест "Структура інтелекту» Р.Амтхауєра;
- ШТРР (шкільний тест розумового розвитку);
- тести інтелектуальних здібностей Р.Кеттела.

Тести креативності:

- тести креативности Дж. Гілфорда для оцінки дивергентного мислення;
- тест Е. Торранса «Міннесотські тести творчого мислення» (МТТМ);
- тест групового оцінювання для виявлення таланту, розроблений С.Римм, де творчі здібності оцінюються в категоріях: «допитливість», «незалежність», «наполегливість», «гнучкість», «широта інтересів»;

Психомоторні тести:

- тест Пурдьє – для оцінювання перцептивно-рухомих здібностей (спрямованость реакції, перцептивно-рухова координація);
- тест на зорово-рухову координацію К.Беррі;
- тест спритності пальців О.Коннора.

VI етап: аналіз результатів діагностування на попередніх (I – V) етапах для визначення видів обдарованості: психомоторна, інтелектуальна, творча, академічна, соціальна компетентність, організаторські, лідерські здібності.

VII етап: розробка конкретних індивідуальних програм розвитку особистості обдарованої дитини з її психолого-педагогічним забезпеченням.

Отже, проблема виявлення обдарованих дітей складна і вимагає залучення спеціалістів високої кваліфікації. При цьому слід мати на увазі, що критерії обдарованості не можуть бути раз і назавжди зафіксованими.

Для оцінки соціального розвитку дитини, творчих здібностей, інтелекту практичні психологи повинні використовувати різні психодіагностичні методи, що доповнюються відомостями батьків, даними спостережень за дитиною.

З метою розробки програм розвитку особистості обдарованої дитини на базі загальноосвітніх шкіл періодично проводять процедури виявлення обдарованих дітей та підлітків, для чого існують численні тести, системи яких розроблені в усіх розвинених країнах світу та адаптовані для міст і сіл. В Україні широко використовуються тести Г. Айзенка, Д. Векслера, Л. Занкова, Н. Левітова, А. Нечаєва та інші. Проте ефективна ідентифікація обдарованості за допомогою одноразової процедури тестування неможлива, оскільки виявлення обдарованих дітей – це, як правило, тривалий процес, пов'язаний з аналізом розвитку конкретної дитини. Отже, для практиків придатніші критерії, які можна визначити шляхом безпосереднього спостереження за дитиною. Такі параметри були розроблені наприкінці XIX ст. російським педагогом Г. Рукавишниковим.

Загалом, враховуючи специфіку обдарованості у дитячому віці, найбільш адекватною формою ідентифікації ознак обдарованості у тієї чи іншої дитини слід

визнати психолого-педагогічний моніторинг, який передбачає, по-перше, аналіз поведінки дитини у тих сферах діяльності, які максимально відповідають її схильностям та інтересам; по-друге, експертну оцінку продуктів діяльності дітей (малюнків, віршів, технічних моделей розв'язання математичних задач тощо) із залученням певних спеціалістів (математиків, художників, філологів та ін.); по-третє, тривалість діагностичного процесу.

Загалом робота з виявлення обдарованих дітей – це дуже важка праця, що потребує значних зусиль професіоналів, адже таїть в собі небезпеку помилок у діагностичних висновках, а це згодом позначається на особистісному розвитку дитини. Недарма кажуть: «Вміння знаходити обдарованих та здібних дітей – талант, вміння їх вирощувати – мистецтво».

Зміст роботи з обдарованими дітьми включає ряд завдань, а саме: сприяти розвитку кожної особистості; якомога раніше виявляти обдарування кожної дитини і максимально сприяти їхньому розвиткові.

Яким же чином варто працювати з обдарованими дітьми?

Психологи Карне, Шведел і Ліннемайєр (США, 1982) сформулювали принципи розробки навчальних програм для обдарованих дітей. [8, 376]:

1. Кожна дитина неповторна. Необхідно виділити сильні та слабкі сторони кожної дитини та скласти програми, що відповідають її потребам.

2. Обдаровані діти дуже критичні до себе і часом відрізняються несприятливим «Я-образом». Необхідно допомогти їм знайти реалістичне уявлення про себе. Особливо важливо згладити невідповідність між високим інтелектуальним розвитком і доступними руховими навичками.

3. Родина відіграє найважливішу роль в освіті обдарованої дитини, тому вона повинна працювати в тісному контакті зі школою.

4. Оскільки обдарованих дітей відрізняє широка сфера інтересів, програма повинна включати різноманітний матеріал, збалансований і сприятливий їх усебічному розвитку (в емоційному, руховому плані й у сфері спілкування).

5. Обдарована дитина, яка навчається в одній групі із «середніми» дітьми, повинна мати можливість спілкуватися з настільки ж розвиненими однолітками.

6. Керувати програмою навчання обдарованих дітей повинна людина, яка має спеціальну підготовку й відповідний досвід роботи.

7. Невід'ємна частина програми - система її оцінки. Важливо визначити, якою мірою дитина досягає поставлених цілей. У такий спосіб можна виявити слабкі місця програми й визначити, наскільки вона задовольняє потреби дитини. Тому повинна мати місце добре організована, ефективна й постійно діюча система виявлення обдарованості, в якій беруть участь і батьки.

8. Щоб забезпечити поступальний хід розвитку, програма повинна передбачати оптимальний і плановий перехід дитини з одного рівня на інший. Це вимагає спільних зусиль адміністрації, учителів і батьків.

9. Одного інтелекту в житті недостатньо, тому програма повинна розвивати цілеспрямованість, наполегливість і бажання довести справу до кінця.

10. Програма повинна передбачати розвиток творчих здібностей дитини.

Виходячи з цих особливостей, навчальні програми для обдарованих повинні відрізнятися від звичайних за [9]:

- змістом;
- процесом;
- необхідним результатом;

- середовищем навчання.

Отже, при плануванні роботи з обдарованими дітьми можна порекомендувати такий перелік орієнтованих заходів:

1. Створення інформаційного банку даних обдарованих дітей із різних напрямів діяльності.

2. Систематизація матеріалів періодичних видань із проблеми дитячої обдарованості.

3. Проведення проблемно-тематичних семінарів із метою систематичного підвищення майстерності вчителів, які працюють з обдарованими дітьми.

4. Створення авторських програм та методичних розробок, спрямованих на виявлення та розвиток обдарованих дітей молодшого шкільного віку.

5. Організація постійно діючого консультпункту для вчителів початкових класів із залученням науковців, лікарів, психологів, методистів районних (міських) відділів освіти.

6. Залучення до роботи з обдарованими дітьми вчителів, які мають педагогічні звання "вчитель-методист", "старший вчитель".

7. Створення банку педагогічного досвіду щодо роботи з обдарованими дітьми.

8. Організація і проведення шкільних, районних (міських), олімпіад із базових дисциплін / українська мова, читання, математика, образотворче мистецтво, з курсу "Я і світі"/.

9. Формування груп для індивідуального сумісного навчання обдарованих дітей на базі однієї паралелі (3-4 кл.) з урахуванням рівня здібностей та сфери обдарованості, запитів кожної дитини.

10. Підготовка до друку матеріалів із досвіду роботи, рекомендацій учителів, які працюють з обдарованими дітьми.

11. Організація та проведення творчих звітів педагогів за результатами роботи з обдарованими дітьми на індивідуальних заняттях, гуртках, студіях.

12. Забезпечення до участі обдарованих дітей у міських, районних, обласних творчих конкурсах.

13. Здійснення моніторингу стану здоров'я обдарованих дітей.

14. Розробка системи матеріального та морального заохочення обдарованих учнів та вчителів, які працюють з ними.

15. Розгляд питань організації роботи з обдарованими дітьми та визначення подальших напрямів роботи на засіданнях шкільних, районних (міських) методичних об'єднань учителів, педагогічних радах, нарадах при директору.

При роботі з обдарованими дітьми навчально–виховний процес повинен бути особистісно-орієнтований.

Всебічний розвиток обдарувань школярів здійснюється не тільки в ході навчальної діяльності, а й під час проведення позакласних заходів. Тому особливої актуальності набуває потреба визначення оптимальних організаційних форм позакласної роботи з обдарованими учнями. [10, 32-34].

Удосконалити навчально-виховний процес, роботу з обдарованими дітьми, дати їм ґрунтовні, міцні знання, озброїти їх практичним розумінням основ наук допомагають:

- олімпіади з базових дисциплін;
- олімпіади з творчого мислення;
- олімпіади з кмітливості та логічного мислення;

- конкурси;
- конкурси знавців різних предметів та логічного мислення; (додаток 1)
- інтелектуальні ігри: "Ланцюжок", "Так чи Ні", "КВК", "Ерудит", "Поле чудес", "Брейн-ринг", "Перший мільйон", "Щасливий випадок", "Бізнес", "Інтелектуальний хокей", "Вікторина", Рольова гра", Дотепник", "Що? Де? Коли?", "Колесо фортуни", "О, щасливчик", "Зоряний час", "LG-Еврика", "Найрозумніший"... [11, 27]. (додаток 2, 3)

(Учні 4 класу на районному етапі всеукраїнських змагань «Всезнайка» - 5 місце)

(Учні 4-го 11ив и11 Шерстньов Данїїл та Козючко Ілля взяли участь у конкурсі відеороликів «Zero Wastre» та посіли І місце)

(Учасники та переможці дистанційних конкурсів, олімпіад на освітньому порталі «Всеосвіта», «На урок»)

(Робота на екологічну акцію «Геть поліетилен! Дайош екосумки!» від освітнього порталу «Всеосвіта» учня 4 класу Шесртньова Данііла)

Основною формою позакласної роботи є гуртки. Заняття в них доповнюють роботу на уроках і дають можливість задовольнити інтереси та бажання учнів, що виходять за межі навчальної програми. У процесі гурткової роботи учні вчаться розв’язувати проблеми, працювати над літературою, готуються до участі в олімпіадах [11, 36].

Широка мережа позашкільних закладів дає змогу дітям задовольняти потреби в додатковій освіті в змістовному дозвіллі, розвивати творчі здібності.

Психологи стверджують, що діти нічого не хочуть відкладати на потім. Вони бажають жити, а не готуватися до життя. Їхні інтелектуальні потреби мають задовольнятися негайно. Саме позакласна робота має таку можливість.

Формами роботи з категорією учнів, що мають ознаки обдарованості, можуть бути групові та індивідуальні заняття на уроках та в позаурочний час, факультативи. Зміст навчальної інформації для цих учнів має доповнюватись науковими відомостями, які вони можуть одержати в процесі виконання додаткових завдань у цей же проміжок часу, що інші учні, але за рахунок більшого темпу обробки навчальної інформації.

Серед методів навчання обдарованих учнів мають переважати самостійна робота, пошуковий і дослідницький підходи до засвоєння знань, умінь і навичок. Контроль за їх навчанням повинен стимулювати поглиблене вивчення, систематизацію, класифікацію навчального матеріалу, перенесення знань у практику, розвиток творчих елементів у їх навчанні. Домашні завдання повинні мати творчий, диференційований характер [12, 11].

Отже, робота вчителя з обдарованими дітьми потребує змістовного та відповідального підбору методів. Форми навчання залежать від можливостей викладацького колективу, його здатності й уміння налагодити навчання відповідно до результатів діагностичного обстеження дітей, стимулювати їх когнітивні здібності та індивідуальні особливості кожної дитини.

Ключовою фігурою в створенні освітнього й виховного середовища, що сприяє розвитку 12ив и12асс обдарованості дитини, є педагог, який в свою чергу повинен мати гарну професійну й особистісну підготовку, так як розвиток дитини з проявами обдарованості багато в чому залежить від особистості вчителя, який працює з нею. Тому він повинен вчасно помітити неординарні вчинки дитини, її талановиті вислови, оригінальні вирішення завдань й дати змогу їй самовиразитись через той напрямок, який вона сама вибере для себе.

Висновки. Сьогодні, які в інші епохи, ми захоплюємось творчими, обдарованими, талановитими особистостями, особливо в ранньому віці. Та сьогодні кризові, застійні явища в українському суспільстві, як ніколи, породжують попит на обдаровану особистість, бо тільки вона спроможна нестандартно мислити, тільки вона, наділена сильною волею і колосальною працездатністю, може вирішувати сьогоднішні нестандартні ситуації в суспільстві.

Не дивлячись на солідні теоретичні і практичні наробки педагогів і психологів різних епох, у цьому напрямку і сьогодні існують великі прогалини. Але досвід науковців, їх спостереження та аналіз наукових праць дає змогу зробити висновки, що навчання і виховання, побудоване на традиційних прийомах, згубно діє на обдаровану дитину.

На думку більшості педагогів, діагностика дитячої обдарованості – суто психологічна проблема. Та все ж таке твердження справедливе лише на теоретичному рівні. Сучасна освітня практика, спрямована на особистісно-зорієнтований підхід, змушує розглядати діагностику дитячої обдарованості як невід'ємну частину цілісного педагогічного процесу.

Теоретичний рівень передбачає визначення концепції обдарованості, суміжних категорій та видів обдарованості, а практичний включає методики діагностування обдарованих дітей, з'ясування їхніх психологічних особливостей та організацію роботи з ними. Саме на практичному рівні, за переконанням психологів, діагностику мають проводити вчителі й вихователі, ті, хто працює і над розвитком, і над вихованням.

Дуже важливо з раннього віку виявляти і підтримувати в кожній дитині її хист, особливі, індивідуальні здібності – малювання, спів, декламування, швидку лічбу,

письмо, вишивання. Адже саме з цього починається усвідомлення дитиною своєї особистості, своєї вартості у світі, звідси починається пошук шляхів її суспільної реалізації.

Обдарована дитина завжди впевнена у важливості своєї справи, робить її натхненно і завзято, систематично, не дозволяє псувати результат своєї праці, тоді як звичайна дитина швидко перекидається з одного заняття на інше, і її це не сердить.

Вчительська професія – одна з небагатьох, які можна назвати вічними. Ніхто і ніщо не зможе замінити вчителя – творчу особистість зі своїм неповторним учительським іміджем. То ж споконвіку саме вчителеві припадає на долю розвивати в обдарованої дитини працьовитість, цілеспрямованість, вміння завершувати розпочату справу, силу волі,

Сьогодні педагогіка і психологія досягла неабияких вершин у вирощуванні здібних, обдарованих і талановитих дітей. Щоб не допуститися помилок у вихованні таких особистостей, відомий психолог А. Баркан дає багато застережень, якими вчителі і вихователі повинні керуватися щоденно, щогодини, щохвилини, бо будь-які огріхи можуть згасити іскорку таланту, знищити природний порив, перепинити стрімкий потяг до мети.

Список використаних джерел.

1. Гильбух Ю. Внимание: одаренные дети. – М.: Знание, 1991. – 80 с.

2. Савенков А. И. Психология детской одаренности. – М.: Генезис, 2010. – 440 с.

3. Матюшкин А. М. Концепция 13ив и13ассни одаренности // Вопросы 13ив и13асс. – 1989. – №6. – С. 29 – 33.

4. Психология одаренности детей и подростков / Под 13ив . Н.С. Лейтеса. – М.: Издательский центр «Академия», 1996. – 416 с.

5. Юркевич В. С. Проблема диагноза и прогноза одаренности в работе практического психолога // Школа 13ив и13ас. – 1997. – № 1. – С. 59.

6. Лейтес Н. С. Способности и одаренности в детские годы. – М: Просвещение, 1984. – 80 с.

7. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта // Психология мышления. – М.: Прогресс, 1965. – 534с.

8. Слободянюк Л. Система пошуку обдарованих дітей. – «Психолог». – 2004. – № 54. – С. 4 – 5.

9. Розенова М. Обдаровані діти: психологічні проблеми розвитку, навчання й виховання [Електронний ресурс] / М. Розенова // Отвіта. Ua. – Режим доступу:http://osvita.ua/school/psychology/1706/

10. Теплов Б. Н. Избранные труды: В 2-х т. М.: Педагогика, 1985. – Т. 2. – 329 с.

11. Грицан О. В. Сучасні підходи до виявлення та навчання обдарованої дитини: управлінський аспект : методичні рекомендації / О. В. Грицан. – Миколаїв : ОІППО, 2013. – 114 с.

12. Липова Л. Г. Діагностика дитячої обдарованості та психолого-педагогічні особливості обдарованих дітей / Л. Г. Липова // Директор школи. – 2007. – №21. – С. 10 – 11.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Презентація учня 4 класу до конкурсу районного етапу еколого-валеологічної спрямованості «Смачно, корисно, барвисто» під гаслом «Прянощі моєї місцевості».

Додаток 2

Фрагмент уроку з літературного читання з використання стратегії «Ромашка Блума» під час роботи з художнім твором В.О.Сухомлинського «Добре слово»

III. Рефлексія

1. Таксономія запитань Блума («Ромашка Блума»)

1. Прості запитання:

- ✓ Як звали дівчинку? Що сталося з Олею?
- ✓ Скільки було років дівчинці?
- ✓ Що приносили Олі родичі?
- ✓ Хто ще прийшов провідати дівчинку?
- ✓ Що принесла бабуся Надія дівчинці?
- ✓ Що робила Оля для того, щоб одужати?
- ✓ Де сіла прабабуся Надія?
- ✓ Який подарунок принесла дівчинці прабабуся Надія?

2. Уточнюючі запитання:

- ✓ Якщо я правильно зрозуміла, що прабабусю Надію довго ніхто не провідував?
- ✓ Я можу помилитися, але, здається прабабуся Надія дійсно принесла подарунок, який був найкращий?
- ✓ Чи правильно я зрозумів, що оповідання вчить нас бути добрими людьми?
- ✓ Якщо я правильно зрозумів, що Олю вилікувало добре слово?

3. Інтерпретаційні запитання:

- ✓ Чому Оля захворіла?
- ✓ Чому родичі приносили Олі щось смачненьке?
- ✓ Чому Олі не ставало краще?
- ✓ Чому прабабуся Надія останньою провідала Олю?
- ✓ Чому прабабуся принесла найкращий подарунок?
- ✓ Чому в очах дівчинки засяяла радість?
- ✓ Чому руки прабабусі були зморшкуваті?
- ✓ Чому добре слово важливіше за гостинці і співчуття?

4. Оціночні запитання:

- ✓ Яка користь від подарунків родичів?
- ✓ Що відбувалося з героями оповідання?
- ✓ Чи всі подарунки можуть бути корисними?
- ✓ Чи правильно вчинила прабабуся Надія?
- ✓ Як ви ставитесь до того, що прабабуся Надія 14ив и самотньою?
- ✓ Чи допомагають людям добрі слова?
- ✓ Чи корисно вживати при хворобі мед, яйця, солодощі?

5. Практичні запитання:

- ✓ Чи потрібні вам добрі слова?
- ✓ Що ти приніс би Олі, якби був її 14ив и14ассником?
- ✓ А як 14ив и вчинили на місці дівчинки?
- ✓ Що слід робити для того, щоб не захворіти?
- ✓ Що б ви порадили родичам прабабусі Надії?

Додаток 3

Фрагмент уроку-гри «Зоряна година» Тема. «Виконання завдань для узагальнення і систематизації знань і вмінь з української мови, математики, читання»

ІІІ. Гра «Зоряна година»

І тур

1. На дошці записані назви творів Т. Г. Шевченка:
   1) «Тече вода з-під явора»;
   2) «Зацвіла в долині червона калина»;
   3) «Садок вишневий коло хати»;
   4) «Ой діброво, темний гаю»;
   5) «Реве та стогне Дніпр широкий»;
   6) «Зоре моя вечірняя».

З якого твору рядки?

І блідний місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
То виринав, то потопав.

(Той, хто підняв картку з цифрою 5, отримує 30 балів)

Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає…

(Той, хто підняв картку з цифрою 6, отримує 40 балів)

А качечка випливає
З качуром за ними,
Ловить рясу, розмовляє
З дітками своїми…

(той, хто підняв картку з цифрою 3, отримує 50 балів)

2. На дошці записані приклади.
   1) 54 – (13 + 10) = 31
   2) 37 + 8 – 20 =25
   3) 81 – 34 – 21 = 27
   4) 37 – 3 · 8 = 13
   5) 20 + 40 – 18 = 42
   6) (31 – 10) · 3 = 7

Який приклад розв’язаний неправильно?

(Картка з цифрою 3 – 50 балів)

3. На дошці назви казок:
   1) «Їжак та заєць»;
   2) «Рукавичка»;
   3) «Телесик»
   4) «Колобок;
   5) «Ріпка»;
   6) «Пан Коцький».

Пригадайте, до яких українських народних казок можна віднести прислів’я:

Не копай яму ближньому, бо й сам у неї впадеш.

(Картка з цифрою 3 – 50 балів)

Хто боїться, тому в очах двоїться.
(Картка з цифрою 6 – 30 балів)
Слова ласкаві,та думки лукаві.
(Картка з цифрою 4 – 30 балів)
- Закінчився 1-й тур. Підрахуємо бали. Хто набрав 280, 270, 260 балів, той виходить у другий тур гри.

Відгадайте загадку:
Розсипався горох на чотириста дорог, ніхто його не позбирає - ні цар, ні цариця, ні красна дівиця. (Зірки на небі)

- Спробуємо заперечити народній мудрості – вручаємо зірки першим півфіналістам (6 учням).

ІІ тур

1. На плакаті записані слова-іменники:
   1) Метелик;
   2) Риби;
   3) Драбина;
   4) Літак;
   5) Плуг;
   6) Джміль.

Знайдіть відгадки до загадок.
Удень спить, а ніч прийде – на вогонь летить.
(Картка з цифрою 1 – 20 балів)
У хатах прозорих всі вони живуть, можеш ти їх бачити, та не можеш чуть.
(Картка з цифрою 2 – 20 балів)
Відшукайте серед написаних слів іменник жіночого роду.
(картка з цифрою 3 – 30 балів)
2. На дошці – картки із словами-частинами мови.

1)Стрибати	2)море	3)зелене
співаю	книжка	сумний
лежати	метелик	вірність
дивлюся	правда	чесний

На якій із карток допущена помилка?
(Картка із цифрою 3 – 50 балів)
3. На плакаті записані стовпчики слів із синонімами.

1)Гарний	2)говорити	3)печальний
Вродливий	розмовляти	сумний
Прекрасний	мовчати	невтішний
Чарівний	гомоніти	зажурливий

У якому стовпчику слів допущена помилка?
(Картка із цифрою 2 – 50 балів)
4. На дошці картки із спільнокореневими словами.

1)Ліс	2)сад	3)дуб	4)вода
Лісок	садок	дубок	водяний
Лісочок	садочок	дубочок	наводити
Лісник	садівник	дубинонька	водити

У якому стовпчику слів допущена помилка?
(Картка із цифрою 4 – 50 балів)
Завершився другий тур конкурсу. Ви стомлені і схвильовані: хто ж знову отримає зірки? Підрахуйте кількість балів. Приємний спів пташок допоможе вам розслабитись (Лунає запис «Спів пташок».) Схиліть голівки на руки, закрийте оченята. Подумки повторюйте за мною:

Аутотренінг
Я прийшов до школи вчитись…
У мене все вийде…
Треба бути уважним…
Треба бути спокійним…
В класі в мене багато друзів…
Вони мене люблять…
Мені приємно…
Я легко дихаю…
В класі сонце, сонце…
Я добре працюю…

ІІІ тур

- Змагаються у третьому тупі 4 учні, але всі діти продовжують набирати бали.

1. За даними малюнка знайти периметр прямокутника.

1) 15 см;
2) 12 см;
3) 8 см;
4) 13 см.

(Картка з цифрою 2 – 30 балів)

2. На дошці прізвища українських письменників, поетів:
Українка, Франко, Шевченко, Пчілка.
Хто з них автор цих рядків:

І до білої хатинки,
Немов мати до дитинки,
Вийшло сонце засвітило
І хатинку звеселило.
(Картка з цифрою 1 – 20 балів)

Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та ясен раз у раз скрипів.
(Картка з цифрою 3 – 20 балів)

На плакаті записані пари слів-антонімів.

1) Вершина – низина;
2) прямо – криво;
3) швидкий – прудкий;
4) користь – шкідливість;
5) високо – низько;
6) відкрити – закрити.

Знайдіть пару слів, які не є антонімами.
(Картка з цифрою 3 – 10 балів)

- Підрахуйте кількість балів.

Двоє учнів отримують по зірочці, вони набрали найбільшу кількість балів.
Два фіналісти одержують 12 балів з читання, математики, української мови.

4. Останній конкурс – «Словникова робота».

- Зараз два фіналісти будуть змагатися за головний приз і звання переможця гри «Зоряна година».

З великого слова, що на повітряні кульці, треба утворити нові, але не додаючи інших букв.

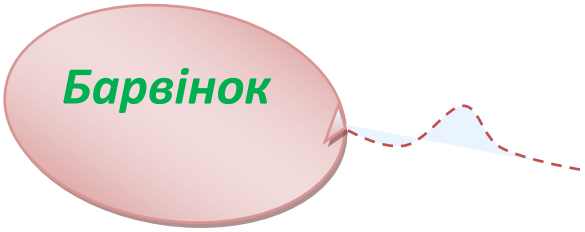

(Вінок, бар, Віра, кіно, рів, бірка, Іра, нора, кров, рано, ранок, корба, вірно, браво, кора…)

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ВІДДІЛ ОСВІТИ ДНІПРОВСЬКОГО РАЙОНУ ДЕПАРТАМЕНТУ ОСВІТИ І НАУКИ ЗАПОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

НОМІНАЦІЯ: «Нова українська школа: освіта майбутнього»

СЕКЦІЯ: «Початкова освіта»

Запорізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 30 Запорізької міської ради Запорізької області

Особливості роботи з обдарованими дітьми у початковій школі

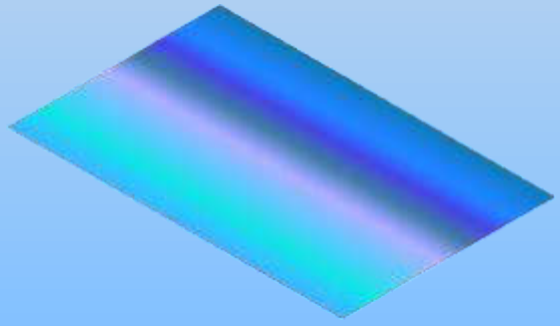

Автор розробки - вчитель початкової освіти
Чугура Дарина Оександрівна, “спеціаліст”